

Demokratiat eivät sodi

Helsingin sanomissa julkaistaan sunnuntaisin vuorotellen Siskon ja Torstin palstaa. Heiltä voi kysyä asioita, joihin ei löydy vastauksia kuukkelista eikä tietosanakirjoista. Ennen Siskoa oli kiehtova Kirsti, mutta hän jäi eläkkeelle. Palstalle lähetetyt kysymykset ovat visaisia. Niihin vastataan hyvin harkitusti ja tyhjentävästi. Koska asiat ovat kimurantteja, vastauksiin puututaan usein vielä jälkikäteen.

Muutama viikko sitten (6.7.2014) eräs henkilö totesi, että demokratiat eivät yleensä sodi keskenään. Sitten hän kysyi suoraan, että kuinka usein näin on käynyt. Hän muisteli, että toisessa maailmansodassa Iso-Britannia julisti sodan Suomelle tukeakseen "rauhaa rakastavaa" Neuvostoliittoa. Muita esimerkkejä hän ei muistanut. Torsti vastasi mutta hieman ylimalkaisesti.

Pian kyseisen palstan julkaisusta lähdin kaverini kanssa A-luokan matkalle ihan ulkomaille. Varasin mukaan yllä esitetyn kysymyksen ja muistiinpanovälineet. Kaverini tuntee historiaa paremmin kuin minä. Lentomatalla emme saaneet kuin yhden esimerkin. Iltaisin ennen maata menoa asiaan palattiin, mutta paperille ei tullut kuin pari tapausta, nekin hyvin hikisesti, ja ne aiheuttivat kovaa keskinäistä polemiikkaa.

Siis ovatko demokraattisesti hallitut valtiot sotineet keskenään? Ensin täytyy määritellä, millainen on demokraattinen hallinto, ja mikä on sota.

Useat organisaatiot luokittelevat valtioiden demokraattisuutta ja vapautta. Tulosten välillä on tietysti eroja. Eräs helposti käsiteltävä ja luotettavan tuntuinen on amerikkalaisen Freedom Housen vuodesta 1941 ylläpitämä valtioiden arviointimenetelmä. Sen mukaan maailman 195 valtiosta nyt vain 88 maassa, siis alle puolessa on toimiva demokratia ja normaalit kansalaisyhteiskunnat. Noin kolmasosassa maista yritetään jonkinmoista puolinaista edustuksellista demokratiaa, ja noin neljäsosassa ei ole mitään demokratiaan viittaavaa.

Miten sitten määritellään sota? Sellaiseksi luokitellaan kahden valtion välinen sota, jonka seurauksena tulee vähintään tuhat kuolonuhria vuodessa. Kansainvälisen määritelmän mukaan sisällissotia ei lueta mukaan, ei edes Yhdysvaltain sisällissotaa.

Ilmiötä on tutkittu paljon. Ajatusta, että demokratiat eivät sodi keskenään, kutsutaan demokraattisen rauhan teoriaksi. On päteviä väitteitä, että demokratiat eivät olisi koskaan sotineet toisiaan vastaan. Joidenkin tutkijoiden mukaan sellaisia sotia on kyllä ilmennyt, mutta ne ovat olleet äärimmäisen harvinaisia aitojen demokratioiden kesken.

Mihin me kaksi besserwisseriä sitten pähkäilyissämme päädyimme? Totesimme alkuun, että unohdamme ennen 1900-lukua käydyt sodat, koska silloin ainakin toinen osapuoli oli aina itsevaltainen monarkia. Ensimmäisessä maailmansodassa mikään keskusvalloista ei täyttänyt demokratian vaatimuksia. Sama pätee myös toiseen maailmansotaan, mikään akselivalloista ei kuulunut demokratioihin.

Yritimme ehdottaa Puolan ja Liettuan kahakkaa 20-luvulla, mutta demokratia häilyi molemmissa maissa. Sitten Israelin sotia Egyptiä, Libanonia ja Syyriaa vastaan, mutta kuka edes kehtaa väittää kolmea viimeksi mainittua demokratioiksi. Intian ja Pakistanin selkkaukset ontuvat myös. Ei kelpaa myöskään Turkin ja Kyproksen väliset kahinat, eikä Perun ja Ecuadorin kiista. Ei liioin Venäjän ja Georgian välinen lyhyt sota.

Lopulta käteen jäi vain Serbian, Kroatian ja Bosnia-Hertsegovinan välinen sotiminen sekä El Salvadorin ja Hondurasin jalkapallosota. Ja sitten tietysti Britannian, Australian ja Kanadan ”sota” Suomea vastaan jatkosodan aikana.

pajen